

Odense Friskole

Fagplan for Fortælling

Bilag:

1. Sådan så min plan for Fortælling i 1.kl ud.
2. Sådan så min plan for Fortælling i 2.kl ud.
3. Litteraturliste til Fortælling
4. Om at fortælle

Fortælling

Hvad er fortælling?

En personlig fortolkning af en oplevelse eller en nedfældet historie, der formidles mundtligt.

Formål

Formålet med undervisningen i fortælling er, at eleverne stifter bekendtskab med det historisk-poetiske og det mytiske i menneskelivet; det, der er svært at måle, veje og fatte.

Det er vigtigt at børnene forstår, at de er en del af en udvikling præget af generationer, og at vores verden ikke er skabt med dem. Derfor skal eleverne møde de store fortællinger, der har defineret os som mennesker i forhold til vores sproglige, kulturelle og historiske fællesskab.

Undervisningen skal bygge på den mundtlige fortælling, så børnene får skærpet både koncentrationen, deres sans for sammenhænge, et godt sprog og evnen til at lytte.

Det er vigtigt at eleverne oplever det forpligtende samvær, der er forbundet med det at lytte til og være sammen om fortællingen.

Centrale kundskabs- og færdighedsområder

Indholdet i faget fortælling tager udgangspunkt i den nordiske og den græske mytologi, fordi myter og sagn fortæller om livets grundvilkår i vores kulturkreds, om hvordan mennesker i tidernes løb har forestillet sig verdens tilblivelse, menneskenes forhold til hinanden og til deres guder, samt til livet og døden.

Fortælling er et oplevelses- og dannelsesfag og skal ikke alene bruges som et middel til at problematisere eller konkretisere elevernes hverdag, fordi fortællingerne udtrykker kulturens fælles erfaringer, dens verdensbilleder og værdiforestillinger og giver herved ord og begreber indhold og betydning.

Fortællingen byder på rige muligheder for at kunne dyrke færdigheden at lytte.

At kunne lytte medlevende og aktivt er en forudsætning for at kunne deltage i en samtale eller i enhver anden mundtlig udveksling af tanker.

Børnene får skærpet sansen for et godt sprog og for den form for samvær, der er forbundet med fortællingen.

Læseplan

Indledning

Myter og sagn fortæller om livets grundvilkår, om hvordan mennesker i tidernes løb har forestillet sig verdens tilblivelse og menneskenes forhold til hinanden og døden. Historierne skal bl.a. handle om godt og ondt, lykke, troskab, mod, døden og kærlighed.

Eventyr er også en del af vores kulturbaggrund, men deres plads er tilgodeset i fagplanen for dansk. De indianske og grønlandske myter og sagn har også deres berettigelse, men bliver dækket i vores nuværende dansksystem (dansk i 4. og 5.kl).

Det er vigtigt, at eleverne både hører både om guderne, deres tilblivelse, funktion og rolle i gudeverdenen, samt de centrale fortællinger i både den nordiske og den græske mytologi.

Fortællingerne i 1.kl tager udgangspunkt i den nordiske mytologi, fordi det er den nære og kendte mytologiske verden, som giver børnene en god introduktion til det mytiske univers. I 2.kl er det den græske mytologi, med de mere komplekse problemstillinger og nuancerede historier.

1.klasse

Den nordiske mytologi.

Gudeverdenen

Hvordan verden blev til:

- Ymer.
- Jætterne og Aserne.
- Odin, Thor, Loke, Freja, Balder, Tyr, Heimdal.
- Ask Yggdrasil.
- Ormen, ulven og Hel.

Sifs gyldne hår og hvordan Tor fik sin hammer.

Hvordan Odin fik Sleipner.

Rejsen til Udgårdsloke.

Tors fisketur.

Thor henter sin hammer hos Trym.

Balders død.

Ragnarok.

Helsesagnene

Sigurd Fafnersbane.

Amled.

Uffe hin Spage.

Skjoldungerne.

Stærkodder.

Tyrfing.

Regner Lodbrog.

Palnatoke.

Jomsvikingerne.

2.klasse

Den græske mytologi

Gudeverdenen

Gudernes tilbliven.

Uranos, Kronos.

Krigen mellem guderne og titanerne.

Overguderne: Poseidon, Hades, Zeus.

Unerguderne: Hefaistos, Hermes, Ares, Apollon, Artemis, Here, Afrodite, Demeter.

Prometeus skaber menneskene.

Pandora.

Hades bortfører Kore.

Sisyfos.

Helteverdenen

Illiaden - kampen om Troja.

Odyseen.

Herakles tolv opgaver.

Ødipus.

Andet der kan fortælles:

Shakespeare: Macbeth, Hamlet, Othello.

Dilemmahistorier fra Burkina Faso.

Folkeeventyr.

Indianske/grønlandske fortællinger.

Karen Blixens fortællinger.

Lærerens yndlingshistorier.

Sådan så min plan for Fortælling i 1.kl ud:

Den nordiske mytologi

1. Jorden bliver til.
2. Valhal - aserne, ormen og hel; Tyr og fenrisulven.
3. Sifs gyldne hår og hvordan Thor fik sin hammer.
4. Muren og hvordan Odin fik Sleipner.
5. Rejsen til Udgårdsloke + Thors fisketur.
6. Thor henter sin hammer hos Trym.
7. Tvekampen med Rungner, Tjadse og Iduns æbler, Skades giftermål.
8. Balders død og Lokes straf.
9. Sigurd Fafnersbane - Skatten, Vølsung, Signe og Sigmund.
10. Sigurd Fafnersbane - Varulvene, hævn, Hjørdis, Sigurd vokser op.
11. Sigurd Fafnersbane - Fafners død, Brynhild, trylledrikken.
12. Sigurd Fafnersbane - Natten på Hindarfjeld, Sigurds død, Rhinguldet.
13. Amled.
14. Uffe den Spage, Frode Fredegod.
15. Skjoldungerne - Kong Skjold, Roar og Helge.
16. Skjoldungerne - Bjovulf, Olov og Yrsa, Rolf Krake.
17. Skjoldungerne - Bjarke og Høtt, besøget hos Adils, Rolfs endeligt.
18. Stærkodder - Stærkodder og kong Vikar, i østen og Dublin.
19. Stærkodder - Kampen mod Hame, Guldsmeden, kampen mod Angantyr.
20. Stærkodder - Ingjalds gilde og hævn, den sidste niddingsdåd, død.
21. Eriks saga, Hagbard og Signe.
22. Harald Hildetand.
23. Tyrfing - sværdet smedes, Angantyr og hans brødre, kampen på Samsø.
24. Tyrfing - den 1.niddingsdåd, den 2.niddingsdåd, Olofs utroskab.
25. Tyrfing - Sifkas løse tunge, Heidriks dyst, 3.niddingsværk.
26. Regnar Lodbrog - Regnar vinder Thora, Regnar og Kraka.
27. Regnar Lodbrog - Krakas sønner erobrer Hvitaby, Aslaug, Thoras sønner.
28. Regnar Lodbrog - Aslaug hævner sine stedsønner, Lodbrogsønnerne hærger, Regnar bygger 2 skibe for at erobre England.
29. Regnar Lodbrog - Regnars død, hævn.
30. Palnatoke og Jomsvikingerne.
31. Knud den hellige.
32. Macbeth.
33. Ragnarok.
34. Min egen fortælling.

Bilag 2

Sådan så min plan for Fortælling i 2.kl ud:

Den græske mytologi

1. Hefaistos og jordens tilblivelse, Uranos og Kronos.
2. Gudernes tilblivelse, krigen mellem titanerne og guderne.
3. Guderne etablerer sig, Zeus, Athena, Hera.
4. Hermes og Apollons okser.
5. Ares og fødselsdagsselskabet, Afrodite og Hefaistos.
6. Prometheus/ilden og menneskenes tilblivelse.
7. Pandoras æske.
8. Zeus og Lykaon, den store oversvømmelse.
9. Pyrrha og Deukalion, Demeter.
10. Hades bortfører Kore.
11. Sisyfos.
12. Sisyfos.
13. Gudernes oprør mod Zeus.
14. Illiaden - Paris og Helena.
15. Illiaden - Akilleus og belejringen.
16. Illiaden - Trojas fald.
17. Odysseen - Vindenes konge/Troldkvinden Kirke.
18. Odysseen - Besøg ved Hades/Sirenerne.
19. Odysseen - Solgudens kvæg/Athene besøger Telemakos.
20. Odysseen - Telemakos hos Menelaos.
21. Odysseen - Fajakkerne/Odysseus kommer til Itaka.

22. Odysseen - Eumajos går til byen, afslutning.
23. Ødipus.
24. Herakles - En forsamling af helte/vildsvinejagten.
25. Herakles - Et ekstra liv/Miraklet i Ferai.
26. Herakles - Slinger i slægtsgården/ En løvejagt.
27. Herakles - Den farligste af alle slanger.
28. Herakles - Kong Augias.
29. Herakles - En rejse til helvede.
30. Herakles - Den sminkede slave.
31. Herakles - Zeus taknemmelighed.
32. Herakles - Profetien huskes, profetien opfyldes.
33. Min egen fortælling.

Bilag 3

Litteraturliste til Fortælling

(De med * markerede bøger findes på skolens bibliotek, ajourført 22.3. 2001)

Nordisk Mytologi

- * Nordiske Gude- og Heltesagn! Niels Saxtorph.
- * Ragnarok! Villy Sørensen.
(Forfatteren har ændret i mytologien)
- * Ask Yggdrasil! Alf Henrikson/Edvard Lindahl.
(Forfatteren har ændret i mytologien)
- * Guder og helte i Norden.
- * Nordiske myter! Sune Andersen.
- * Tors brudfærd! Robert Fisker.
- * Tor tager på fisketur! Robert Fisker.

- * Mimers brønd! Ole E Christiansen. Opslagsbog.
- * Guder og Jætter i Norden! Knud Erik Pedersen.
- Tors Hammer - og andre gudesagn!
Any Thyregod.
- * Palnatoke og Jomsvikingerne! Any Thyregod.
- Roar og Helge - og andre heltesagn!
Any Thyregod.
- Guder, helte og godtfolk -
Eddadigte og islandske sagn.
- * Nordiske gudesagn 1+2! Niels Jensen.
- * Skjoldungerne! Preben Lund.
- * Skjoldungerne! Egon Nielsen.
- * Danske heltesagn! Axel Olrik.
- * Saxos Danmarkskrønike! Helle Stangerup.
- Genfortalt.
- * De gode gamle helte 1+2! Klaus Ebbesen.
- * Myten om verdens skabelse! Flemming Lundahl.

Græsk Mytologi

- * Guden i havet! Leon Garfield & Edward Blishen.
Gudernes tilbliven
- * Den gyldne skygge! Leon Garfield &
Edward.Blishen.
Herakles 12 opgaver
- * Odeseus rejser og eventyr! Morten Pontoppidan.

Apollons oprør! Villy Sørensen.

- * Odysseen! Homer.
Meget grundig.
- * Illiaden! Homer.
Meget grundig.
- * Græske guder og helte - opslagsbog .
- * Guden med sølvbuen og andre græske gudesagn! Knud Hermansen.
- * Prins Teseus og uhyret.

Andre fortællinger

- * Sådan har jeg selv hørt det!
Dansklærerforeningen.
Dilemmahistorier fra Burkina Faso.
- * Sagn og eventyr fra Grønland! Kirsten Gade.

Miraklet og andre historier om forvandling! Kirsten Thonsgaard.
Fortællinger om forvandling
- * Regnbuens fange! Janne Lundström.
Afrikanske dilemmahistorier.
- * Skattegraveren! Evald Tang Kristensen.
En samling fortællinger, eventyr og sagn! Dansklærerforeningen.

Manden fra galgen og andre af børns gysere! Erik Kaas Nielsen.
Danmarks Folkeminder 1991.
- * Tusind og én nat.
- * Folkeeventyr! Asbjørnsen & Moe.

- * Brødrene Grimm.
- * Shakespeares fortællinger! Leon Garfield.
Teaterstykkerne skrevet om til fortællinger.
- * H.C. Andersens eventyr.
Klassesæt (18 stk).
- 100 af hverdagens vandrehistorier!
Bengt af Klintberg.
- * Mysterier og Magi: Helte og heltinder.
- * Mange andre eventyr fra forskellige verdensdele.

Litteratur om fortælling

- * I Orkanens øje! Vigga Bro.
Om at fortælle.
- Drømmenes torv! Kirsten Thonsgaard.
Om mundtlig fortællekunst.
- * Det store øde! Kirsten Thonsgaard.
En bog om at fortælle! Dansk lærerforening.
- Nissen og Madammen! Ole Pedersen.
En bog om fortællen og fortælling.
- * Fortællingen i skolen!
Temahæfte nr.5. Undervisningsministeriet 1989.
- Dansk 4/December 1992!
Tema: Fortællingen. Dansk lærerforening, folkeskolelærerfraktionen.
- Fortæl igen - om at fortælle.

Om at fortælle

Bilag 4

At fortælle er et håndværk, man ikke kan læse sig til, det skal prøves igen og igen. Efterhånden finder man sin egen stil og opdager, hvad der finder genklang ved tilhørerne og ved sig selv, for historierne skal først og fremmest røre noget ved en selv, ellers rører det ingen.

Fortælling som medie er unik, fordi det ingen remedier kræver, du kan fortælle hvor som helst og når som helst, du kan trække en historie, så den fylder alt fra fem minutter til en time, eller mere, du finder selv ud af, når filmen brister. Den skaber de flotteste og mest varierede billeder i tilhørernes ører og det er en fantastisk måde at være sammen på, for det kræver alles udelte agtpågivenhed, du kan ikke tænke på dagligdagens praktiske gøremål, når du skal koncentrere dig om at fortælle og denne optagethed overfor andre mennesker, hvor du viser dem din hele din opmærksomhed er en god modvægt mod zapperi og supermarkeds-pædagogik, hvor man vælger det man har lyst til og skifter mærket ud, når det bliver kedeligt.

Her er nogle råd til dig, når du selv vil fortælle:

Gør historien til din egen

Det vigtigste er, at du selv har billeder af de steder du beskriver, du er som en rejseguide, der viser nye steder frem til en flok turister. De har tillid til, at du kender vejen ud og tilbage og kan vise dem de steder, de aldrig selv ville have fundet. Brug derfor steder og billeder, som du kender. Det er nemmere at beskrive en klippes ruhed, når du selv har rørt ved den, eller en person, hvis du har et billede af vedkommende i hovedet.

Brug fyrtårnene

På havet brugte sømændene både stjernerne og fyrtårnene til at navigere efter. Fortællinger bliver båret frem af handlinger, derfor er det bedre at beskrive en person gennem handlinger frem for at fortælle om alle de storslåede egenskaber vedkommende måtte besidde. Handlingerne er dine holdepunkter, dem skal du komme omkring ellers falder historien sammen. Mellem højdepunkterne

kan du improvisere og male, men fortab dig ikke i detaljerne, det er de store pennestrøg du skal bruge.

Et eksempel, Tors fisketur: Tor på troldejagt i Udgård – møder Hymer, der skal på fisketur – Tors madding, et oksehoved – de sejler langt ud i robåd – længere ud – Hymer bange – Midgårdsormen bider på – frygtelig kamp – Tor slå med hammeren – Hymer skræmt – skærer snoren over – Tor vred – Ormen tilbage i havet.

Fortælling er ikke teater

Det kan være tillokkende at lære en fortælling udenad, som en skuespiller memorerer en tekst, måske ligefrem indstudere fakter og bevægelser på specielle steder, for at understrege stemningen eller for at gøre det hele lidt mere dramatisk. Det er den gode historie der er i centrum og ikke fortælleren. Der skal ikke spilles teater, du skal fortælle, fordi du har noget på hjertet og det kan godt stå alene uden for meget pynt. Begræns fakter og skuespil til et minimum, det fremhæver virkningen desto mere, når du bruger det.

Om at fordøje historien

Det kan være fristende at undersøge, hvad tilhørerne har fået ud af at lytte til din historie, især når du fortæller for børn. Fald ikke for fristelsen til at skulle tjekke, om alt nu også er opfattet og forstået rigtigt, lad billederne stå for sig selv, hvis de har gjort indtryk, så kommer samtalen helt af sig selv. Chresten Kold sagde det klart: "En mor stikker jo heller ikke fingeren i halsen på sit barn, for at se om det nu også har fordøjet maden." Vær åben, især når du fortæller for børn vil du få mange spørgsmål, svar på dem, hvis de passer ind i historien og stop dem, hvis de får historien til at stoppe.

Lav dit eget univers

Til dine egne fortællinger.

Fortællingerne har deres eget miniunivers, bliv en del af dem, lad en af dine meget gode venner optræde i dem, måske har du fået historien fra ham. Brug gamle sort-hvidbilleder til at understrege alvoren, eller fortæl hvordan din familie kom i besiddelse af en ganske speciel ting. Måske står der en stor sten ude i haven, som nogle trolde engang har smidt derhen eller måske har du en gammel mønt, som du fik under mærkelige omstændigheder.

God fornøjelse